

9. 4. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K trestnému činu šíření nakažlivé lidské nemoci

K dni 2. 4. 2020 bylo nemocí COVID-19 nakaženo v České republice celkem 3604 osob a nemoc si vyžádala již 40 obětí[1].

V souvislosti s aktuální situací vláda s účinností od 13. 3. 2020 „schválila novelu nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin s tím, že na seznam nakažlivých lidských nemocí byl nově doplněn koronavirus SARS-CoV-2. To znamená, že **úmyslné** šíření nového koronaviru bude nově trestným činem“[2].

Vládou uváděné je však poněkud zavádějící; trestní zákoník totiž obsahuje dva trestné činy se „šířením nového koronaviru“ související, a to i. šíření nakažlivé lidské nemoci a ii. šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti. Uváděnou nikoli exaktní informaci vlády publikovanou na jejích internetových stránkách pak bohužel přebírají také média, která s ní tak ne zcela správně seznamují veřejnost.

Ve vztahu k citované informaci přitom nelze v žádném případě dospět k závěru, že vláda stanovila, že v případě COVID-19 mohou být osoby činěny trestně odpovědnými pouze za úmyslnou formu trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci; vzhledem k dělbě moci ve státě takto vláda postupovat nemůže.

Trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci a trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti

Ustanovení § 152 trestního zákoníku (trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci) stanoví, že kdo úmyslně způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Odst. 2 písm. b) tohoto ustanovení, které je nutné v současné době uvažovat, uvádí, že odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek.

Ustanovení § 153 trestního zákoníku (trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti) stanoví, že kdo z nedbalosti způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí,

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Odst. 2 písm. a) tohoto ustanovení pak obdobně jako v předchozím případě stanoví, že odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek.

Ustanovení § 154 trestního zákoníku pak uvádí, že vláda nařízením stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci.

Uvedená ustanovení trestního zákoníku chrání život a zdraví lidí před nebezpečím rozšíření nakažlivých nemocí u lidí. Nakažlivými lidskými nemocemi ve smyslu ustanovení § 152 a 153 trestního zákoníku jsou přitom ty lidské nemoci, které jsou se zřetelem na zmocňující ustanovení § 154 trestního zákoníku uvedeny v příloze č. 1 k již úvodem zmiňovanému nařízení vlády č. [453/2009](#) Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdců užitkových rostlin. Vláda svým nařízením č. [75/2020](#) Sb., kterým se mění nařízení vlády č. [453/2009](#) Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin, podle ustanovení § 154 trestního zákoníku nařídila, že na konci přílohy č. 1 k nařízení vlády č. [453/2009](#) Sb. se na samostatný řádek doplňují slova „COVID-19“.

Zavlečením nakažlivé nemoci u lidí se rozumí vyvolání nebezpečí nakažlivé lidské nemoci v místech, kde se taková nemoc vůbec nevyskytuje, nebo alespoň ne v epidemické podobě[3].

Rozšířením nakažlivé nemoci u lidí je pak zvýšení jejího nebezpečí v místech, kde se již vyskytuje v epidemické podobě[4].

Jednáním pachatele musí být vždy nutně způsobeno bezprostřední nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé lidské nemoci. Znaky trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci a trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti tak nebudou naplněny skutkem, kterým není způsobeno takové bezprostřední nebezpečí, nýbrž jen „pouhá“ možnost způsobení takového nebezpečí za určitých okolností, které však v době spáchání skutku ještě splněny nejsou[5].

Co do objektivní stránky skutkové podstaty těchto trestných činů je dále důležité slovní spojení „u lidí“. Podle judikatury je *„trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci podle ustanovení § 152 trestního zákoníku ohrožovacím trestným činem a dopustí se jej ten, kdo úmyslně způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí. Znaky tohoto trestného činu nejsou proto naplněny, jestliže dojde k ohrožení a k nakažení nemocí (...) jen u jediné osoby, vůči níž došlo k nebezpečným kontaktům pachatele, a nebylo prokázáno, že by ji dále šířila nebo přenášela“*[6].

Trestný čin je v těchto případech dokonán již samotným způsobením nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí.

Pokud jde o subjektivní stránku skutkové podstaty, v případě trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci podle ustanovení § 152 trestního zákoníku jde o úmyslný ohrožovací trestný čin. Trestný čin je přitom ve smyslu § 15 odst. 1 trestního zákoníku spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

Na místě trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti podle ustanovení § 153 trestního zákoníku jde o nedbalostní ohrožovací trestný čin, postačí přitom i nedbalost nevědomá. Trestný čin

je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Měřítkem nedbalosti je zachování určité míry opatrnosti. Nedbalostně přitom jedná ten, kdo nedodržuje míru opatrnosti, ke které je i. v rámci okolností povinen (objektivní vymezení), a ii. podle svých subjektivních možností je také schopen ji dodržovat (subjektivní vymezení)[7].

Skutkovou podstatu předmětných trestných činů tak může naplnit např. osoba, která ví, že byla pozitivně testována na COVID-19 a v souvislosti s tímto byla příslušným způsobem informována o jejím nutném, s uvedeným souvisejícím, preventivním chování (omezení, zákazy), osoba, která nedodrží uložené podmínky karantény, anebo osoba, která vykazuje příznaky COVID-19 a na veřejnosti nepoužívá roušku.

Vedle toho je pak nutné uvědomit si také to, že pachatelem rozebíraných trestných činů nemusí být vždy jen osoba nakažená, resp. vykazující příznaky COVID-19; tímto může být i osoba zdravá, která kupříkladu ve stravovacím anebo zdravotnickém zařízení porušením své povinnosti vyvolá či zvýší nebezpečí zavlečení anebo rozšíření COVID-19.

Závěr

V praxi si lze snad mnohem lépe než trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci spáchaný v jeho úmyslné formě[8] představit tento trestný čin spáchaný z nedbalosti. Ačkoli je to mnohdy obtížné a každý jeden případ je vždy nezbytné posuzovat individuálně, podle jeho nejmenších zvláštností, vzhledem k tomu, v jaké míře a nakolik podrobně je veřejnost v současné době informována o stavu, vývoji a opatřeních týkajících se COVID-19, se lze přitom domnívat, že dovést závěr o nedbalostní formě zavinění v daném případě by ze strany orgánů činných v trestním řízení jistě nebylo příliš obtížné. Lidé by tak měli jednoznačně dodržovat veškerá mimořádná opatření s aktuálním stavem související a k momentální situaci přistupovat velmi odpovědně, když v opačném případě se mohou vystavovat mj. též riziku jejich trestního stíhání.

Je možné uzavřít, že vláda ve vztahu ke dříve uvedené informaci uveřejněné na jejích internetových stránkách zjevně pochybila a vzhledem k možným důsledkům takového pochybení, resp. v zájmu právní jistoty obyvatel tohoto státu by bylo z její strany vhodné přistoupit k precizaci této informace.

Tento příspěvek vychází ze stavu ke dni 2. 4. 2020.

JUDr. Alena Tibitzlová, Ph.D.,
advokátka

[Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533
Fax: +420 270 005 537
e-mail: info@tdpa.cz

[1] Koronavirem v ČR onemocnělo 3604 lidí. Hejtmani musí vyhradit lůžka pro seniory. Deník.cz. Online. K dispozici >>> [zde](#). Citováno dne 2. 4. 2020.

[2] Vyhlášení nouzového stavu - co aktuálně platí. Vláda České republiky. Online. K dispozici >>> [zde](#). Citováno dne 2. 4. 2020.

[3] Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1602.

[4] Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1602.

[5] Srov. R 16/1969.

[6] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 8 Tdo 1531/2017.

[7] Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 234.

[8] Srov. např. Japonec, který šel do baru roznášet koronavirus, na nákazu zemřel. iDNES. Online. K dispozici >>> [zde](#). Citováno dne 2. 4. 2020.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)

- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)